

הדו"ח הדיפלומטי

סקירה חודשית על מדיניות-החוץ האזורת של ישראל
עורך: ד"ר רועי קיבריק*

גיליון מס' 24, אפריל 2019

א. ישראל והפלסטינים

- עדיין אין תהליך שלום** - תהליך השלום לא עמד במרכז מערכת הבחירות שהסתיימה החודש. האמריקאים **המשיכו** לקדם את תכנית השלום, **הודיעו** כי **פרסמו** אותה כלל הנראה בחודש יוני, **לאחר** הקמת ממשלת נתניהו החדשה. גורמים בימין הפוליטי **הודיעו** כי לא ישבו בממשלה שתקבל את התכנית, ובכחול-לבן הביעו **ספקנות** כי היא תקדם תהליך שלום. השליח המיוחד קושנר חזר **ואמר** כי הצדדים יצטרכו לקבל החלטות קשות. לנוכח דיווחים שונים בנוגע לתכנית **פנו** דיפלומטים אירופים בכירים **לשעבר** לאיחוד האירופי **בדרישה** כי ידגיש את מחויבותו לעקרונות החוק הבינלאומי ולפרמטרים שקבעה הקהילה הבינלאומית לפתרון שתי המדינות, וידחה את תכנית טראמפ אם היא תתעלם מאלו. מועצת הליגה הערבית **הודיעה** כי היא מתנגדת לכל תכנית שאינה בהתאם לחוק ולסמכות הבינלאומית.
- סיפוח (זוחל?)** - במהלך מערכת הבחירות **הצהיר** נתניהו כי **יקדם** תכניות לסיפוח והחלת ריבונות בשטחי הגדה המערבית. מועצת התכנון העליונה של המנהל האזרחי **אשרה** תכניות להקמת מאות יחידות דיור חדשות בהתנחלויות בודדות, ואף הכשירה בדיעבד בנייה קיימת של דירות בנגוהות. ימים ספורים לפני הבחירות, משרד השיכון ומנהל מקרקעי ישראל **הוציאו** מאות מכרזים לבניית יחידות דיור ביהודה ושומרון: 62 יחידות דיור באדם, 112 באלפי מנשה, 111 באורנית, 195 באריאל, 50 בעמנואל, 44 במעלה אפרים ו-14 בבית"ר עילית. משרד התיירות **החליט** להעניק מענק בגובה 20 אחוזים מההשקעה ליזמים שיבנו מלונות ביהודה ושומרון ובקעת הירדן. בריטניה **יצאה** כנגד אישור תכניות אלו, והתבטאותו של נתניהו כי יתמוך בסיפוח של חלקים בגדה, **נחזרה** על עמדתה כי ההתנחלויות אינן חוקיות ופוגעות במאמצי השלום במסגרת פתרון שתי המדינות. קנצלרית גרמניה מרקל שוחחה עם נתניהו בטלפון בעקבות הצהרתו, **ואמרה** שפתרון שתי המדינות נותר יעד של הקהילה הבינלאומית. כך **הבהירה** גם מוגריני בתום פגישת ועידת המדינות התורמות. פוליטיקאים בכירים במפלגה הדמוקרטית, יהודים ולא-יהודים, **יצאו כנגד** קריאתו של נתניהו לסיפוח חלקים מהגדה המערבית וחברתו למפלגות הימין הקיצוניות, ואף **תיארו** אותו כגזען.
- יחסי ישראל והרשות הפלסטינית בצל קיזוז המיסים** - הרשות הפלסטינית **הביעה** אכזבה מתוצאות הבחירות בישראל שביטאו לדעתם את רצון ישראל בשימור הסטטוס קוו, וקראו לקהילה הבינלאומית להגביר מעורבותה בסוגיה הפלסטינית. בהמשך להחלטת ישראל לקזז את סכום משכורות המחבלים והתמיכה באסירים מהעברת כספי המיסים לרשות, וסירוב הרשות לקבל את הסכום המקוזז, מתמודדת הרשות עם משבר פיננסי גובר. פקידי הרשות נאלצים להסתפק במחצית משכורתם, ובישראל גובר החשש כי חמאס ינצלו זאת כדי להתחזק גם בגדה. שר האוצר כחלון **נפגש** עם חוסיין א-שייח, השר לעניינים אזרחיים ברשות, במטרה לשכנע אותו לקבל את כספי המיסים המקוזזים, ללא הצלחה. ישראל אף **ניסתה** להעביר בחשאי מיליוני דולרים לרשות על מנת למנוע את קריסתה, אך זו סירבה לקבלם. בהקשר זה הרשות גם **החליטה** להפסיק ולאפשר טיפולים רפואיים בבתי החולים בישראל. ישראל השתתפה בכינוס של ועידת המדינות התורמות **וביקשה** מהמדינות השותפות לממן פרויקטים אזרחיים בגדה המערבית, בעלות של מאות מיליונים, בעיקר בתחומי הסביבה והמים. את המשלחת הישראלית לכינוס הובילו סמנכ"לית משרד החוץ, מנכ"ל המשרד לשיתוף

* ד"ר רועי קיבריק הוא מנהל המחקרים של מכון מיתוים. ניתן ליצור עמו קשר ב: rkibrik@mitvim.org.il ולעקוב אחריו בטוויטר: [SergioKkibrik](https://twitter.com/SergioKkibrik)
הדו"ח הדיפלומטי נשען על פרסומים ומקורות גלויים, ואין באפשרותנו לבדוק באופן מלא את נכונותו של כל דיווח על פרטיו השונים. כמו כן, יש לזכור כי רבים מהתהליכים והאירועים ממשיכים להתפתח, והבנה מלאה של משמעותם דורשת פרספקטיבה רחבה יותר מאשר דו"ח חודשי. סייעה בהכנת הדו"ח החודשי, יובל ברדה. הדו"ח מתפרסם במסגרת פרויקט בשיתוף קרן פרידריך אברט.

פעולה אזוּרִי ונציג מתאם הפעולות בשטחים. ישראל [ניצלה](#) את ההזדמנות לבקש ממדינות אירופה ללחוץ על אבו מאזן שיקבל את כספי המיסים המקוזזים, אולם עם תום המפגש [הבהירו](#) השותפות כי באחריות הצדדים לפתור את המשבר הכספי, וכי יש להמשיך ולקדם פתרון מדיני. האיחוד האירופי [החליט](#) להגדיל את תרומתו בעוד 22 מיליון אירו. פעמיים במהלך החודש, ביום הבחירות ובערב פסח, [הטילה](#) ישראל סגר מלא על השטחים.

• **משבר הומניטרי בעזה ויישום ההבנות עם החמאס** - על רקע המשבר ההומניטרי [המתמשך](#) ברצועה, נשמרו ההבנות בין ישראל והחמאס שהובילו לשקט יחסי במהלך חודש אפריל. במסגרת ההבנות, החלה בנייתו של מאגר סולר במימון קטרי, שישמש את תחנת הכוח המקומית. בחמאס קיבלו את תוצאות הבחירות בישראל מתוך ציפייה להשלים את יישום ההבנות עם ממשלת נתניהו החדשה. לאחר שבראשית החודש הגדילה ישראל את מרחב הדייג עד לכדי 15 מייל ימיים, בסופו היא שוב [הגבילה](#) אותו לשישה מייל ימיים לאחר ירי של רקטה מעזה לכיוון ישראל.

ב. ישראל והאזורים סביב לה

המזרח התיכון

• **שלום מתחמם עם מצרים** - חברת החשמל הישראלית [התקדמה](#) במשא ומתן עם חברות הגז המצריות ליישום פסק הבוררות הבינלאומי שחייב את החברות המצריות לשלם 2.36 מיליארד דולר, וזאת תוך מוכנות לוותר על 85 אחוזים מהתשלום. ההסדר המתגבש הוסתר מהציבור ועורר הסתייגויות אצל מנהל רשות החברות הממשלתיות. תקופת החגים הביאה עמה תנועת תיירים ערה מישראל לסיני, כאשר משרד החוץ [נאלץ להתמודד](#) עם [ציבור שלוקח](#) ברצינות פחותה את אזהרת המסע החמורה למצרים שמוציא המטה ללוחמה בטרור, ויורד בעשרות אלפיו לחופי סיני. בכיוון ההפוך, מאות נזירים קופטים [הגיעו](#) ממצרים לרגל חג הפסחא לאתר הטבילה "קסר אל-יהוד".

• **התקררות בשלום עם ירדן** - המלך עבדאללה [הורה](#) לבחון מחדש את הסכם הגז עם ישראל, וזאת על רקע ביקורת גוברת כי הוא אינו משתלם לירדן ומקדם נורמליזציה עם ישראל. ראש הסנאט הירדני [הצהיר](#) כי ירדן מעוניינת כי בבחירות בישראל ייבחר ראש ממשלה חדש שידאג לפתרון הסוגיה הפלסטינית. 22 אלף נרות שיצרו את הכיתוב "ירושלים ערבית" [הונחו](#) לאורך 6 ק"מ בעיר סלט בירדן. ראש העיר כרכ, אבראהים אל-כרכי, [סייע למטיילים](#) ישראלים שטיילו בירדן במהלך חופשת הפסח, ליווה אותם במסלולם, והעניק להם שי. מעשיו גררו ביקורת ברשתות החברתיות בירדן.

• **יחסים משתנים עם מדינות במפרץ לאור תקרת הזכוכית שמציבה הסוגיה הפלסטינית** - משרד החוץ [הודיע](#) כי ישראל תשתתף בתערוכת האקספו העולמית שתערך בדובאי בשנת 2020, ונתניהו [טען](#) כי זהו ביטוי למעמדה העולה של ישראל בעולם ובאזור. יחד עם זאת, [הבהירו](#) המארגנים כי השתתפות אזרחים ישראלים בתערוכה אין בה כדאי לבטא כל שינוי במדיניות הדיפלומטית או האחרת בין המדינות. נמסרו דיווחים סותרים בנוגע לביקורה של משלחת ישראלית בכינוס הבינלאומי לחדשנות שהתקיים בבחריין, לאחר שהמארגנים [טענו](#) כי ישראל [ביטלה](#) השתתפותה מתוך חשש ביטחוני, בישראל [דווח](#) כי בכל זאת הגיעו נציגים ממשרד החוץ להשתתף באירוע. במהלך כינוס של הפורום הכלכלי העולמי בירדן אמר שר החוץ העומאני כי על הפלסטינים [להרגיע](#) את ישראל כי היא לא נמצאת תחת איום קיומי מצד שכנותיה. אך, הוא גם [טען](#) בראיון כי תכנית השלום האמריקאית תיכשל אם היא לא תכלול מדינה פלסטינית. במשרד החוץ [בירכז](#) את יורש העצר של אבו דאבי על כניסתו לרשימת 100 האנשים המשפיעים של מגזין טיים לצד ראש הממשלה הישראלי.

• **המשולש הישראלי-סורי-רוסי** - ישראל [המשיכה](#) בתקיפותיה האוויריות בסוריה. נתניהו [שוחח](#) עם פוטין בטלפון וערך ביקור בזק במוסקבה כמה ימים לפני הבחירות, לשם המשך תיאום הפעילות בסוריה, והבעת תודה על הסיוע הרוסי בהחזרת גופתו של זכריה באומל לקבורה בישראל. בסוף החודש [הוברר](#) כי החזרת גופת באומל היתה למעשה חלק מהבנות נרחבות יותר ובמסגרתן [שחררה](#) ישראל שני אסירים סורים. המשקעים בין צבאות ישראל ורוסיה בגין הפלת

המטוס הרוסי בשנה שעברה עודם קיימים, [ומקשים](#) על ישראל ורוסיה להסכים על מתווה תיאום חדש ביניהן בסוריה. השיחות בנושא צפויות להימשך.

אירופה

• **שיתוף פעולה עם האיחוד האירופי ומדינות חברות בו** - משרד החוץ [אירח](#) סמינר נוסף עם האיחוד האירופי לחשיפת פרוייקט השותפות ולמידת העמיתים של משרדי ממשלה (TaieX). הפרלמנט האירופי [קיים](#) סמינר משותף בשטרסבורג למנהיגים צעירים ישראלים ופלסטינים בנושא האיחוד האירופי ויישוב סכסוכים. האיחוד האירופי המשיך להדגיש את תמיכתו בפתרון שתי המדינות בהתאם לחוק הבינלאומי, [פרסם הצהרה](#) בנושא למרות התנגדות הונגריה. קו טיסה חדש [נחנך](#) בראשית החודש בין ישראל ופורטוגל. ישראל וגרמניה המשיכו את שיתוף הפעולה הביטחוני ביניהן. גדוד צנחנים [השתתף](#) בתרגיל בינלאומי בגרמניה, והוחל [ביישום](#) הסכם ההחכרה של המל"טים הישראליים לגרמניה והכשרת הצוותים שלהם בארץ.

• **מתיחות עם צרפת על רקע מחויבותה לנושא הפלסטיני** - ארבעה ימים לפני הבחירות [הזמין](#) נשיא צרפת מקרון את יאיר לפיד ממפלגת כחול-לבן לשיחה בארמון האליזה בנושאי המזרח התיכון, איראן והאנטישמיות באירופה. בהמשך, מקרון [בירר](#) את נתניהו על הזכייה בבחירות והביע תקווה להיווצרות ממשלה חדשה שתאפשר להחיות את תהליך השלום וליישם את פתרון שתי המדינות. צרפת [ביקשה](#) מממשלת ישראל שתשנה את החלטתה לקזז חלק מכספי המיסים שמיועדים לרשות הפלסטינית. נתניהו הגיב באיגרת רשמית ודחה את הבקשה. משרד החוץ [זימן](#) את שגרירת צרפת בישראל לה-גל לשיחת נזיפה בעקבות [ראיון](#) של שגריר צרפת הפורש בארה"ב ארו שטען שלמעשה מדינת ישראל היא כבר מדינת אפרטהייד. ארו בתגובה [ציין](#) כי הוא התייחס למציאות בגדה המערבית בלבד. שגרירות צרפת [הביעה](#) תמיהה על שיחת הנזיפה בגין התבטאות של דיפלומט שכבר יצא לפנסיה.

• **אנטישמיות גוברת באירופה ובאמריקה** - דו"ח [שהתפרסם](#) ערב יום השואה העלה כי [חלה](#) עלייה של 13 אחוזים במקרים אנטישמיים בשנה האחרונה בעולם. משרד החוץ [הודיע](#) כי הוא מעודד מהתגובה של הכנסייה והרשויות בפולין [לאירוע](#) אנטישמי של שריפת בובה בעיירה פרוכניק בערב הפסח. יועץ הליכוד לקשרי חוץ [הביע](#) את תמיכת הליכוד במפלגת הימין הקיצוני בספרד Vox, בעלת המאפיינים הניאו-נאציים ושמשתפת פעולה עם הליכוד בפרלמנט האירופי. בעקבות הביקורת מחק את הציפוף והתנצל. לאחר פרסום קריקטורה אנטישמית בניו יורק [טיימס קרא](#) דובר משרד החוץ לפיטוריו של העורך שאישר את פרסומה. [פיגוע](#) רצחני נוסף, הפעם בבית כנסת בעיירה פאווי, היווה רקע לדיון ציבורי בנוגע לאנטישמיות הגוברת בארה"ב ומקורה, וזאת על רקע שיא של תקריות אנטישמיות אשר [נרשם](#) בשנה האחרונה בארה"ב.

אגן הים התיכון

• **אגן הים התיכון כבמה לשיתופי פעולה אזוריים חוצי גבולות** - [נמסר](#) דיווחים כי קפריסין ויוון יסייעו לארה"ב ולאו"ם במאמצי התיווך בין ישראל ולבנון על קביעת הגבול הימי ביניהן. יו"ר הפרלמנט הלבנוני נביה ברי [הצהיר](#) כי לבנון מוכנה לקדם את שרטוט הגבול הימי שלה עם ישראל בחסות האו"ם, בדומה למנגנון שרטוט הגבול היבשתי עם ישראל. העיתון הסעודי אילאף [דיווח](#) כי פקיד ישראלי בכיר נפגש ברוסיה עם שר החוץ הלבנוני והבהיר לו כי ישראל אינה רואה בלבנון אויב אך לא תהסס לפעול כנגד מטרות איראניות בשטחה. גם השנה [אירחה](#) יוון תרגיל בינלאומי לחילות האוויר של יוון, ישראל, איחוד האמירויות, קפריסין, איטליה וארה"ב.

• **המשך המתיחות בין ישראל ותורכיה** - בתגובה לדבריו של נתניהו על תמיכתו בסיפוח חלקים מהגדה המערבית, [אמר](#) ארדואן כי הגדה המערבית שייכת לפלסטינים וכי תורכיה תעמוד לצדם. שר החוץ התורכי [תמר](#) בדבריו וציין כי אמירתו של נתניהו במסגרת מערכת הבחירות לא תשנה עובדות אלו. כוכבי סדרת הטלנובלה "הכלה מאיסטנבול", הופיעו בתל-אביב. רועי גלעד החל את תפקידו כממונה על השגרירות באנקרה, ואהוד איטם כממלא מקום הקונסול הכללי באיסטנבול.

ג. מערך החוץ הישראלי

- המרכיב הדמוקרטי ביחסי החוץ של ישראל** - בית המשפט המחוזי בירושלים [דחה](#) את עתירת עומר שקיר, מנהל סניף ארגון זכויות האדם Human Rights Watch, נגד ההחלטה לגרש אותו מישראל על בסיס חוקי ההתנגדות לחרם שחוקקה הכנסת היוצאת. בית המשפט קבע כי עליו לעזוב עד ה-1 במאי. שקיר [ערער](#) לבית המשפט העליון. לורה מנדל, אזרחית אמריקאית וחברת הנהלת עמותת יוזמות אברהם, [עוכבה](#) בנתב"ג ותושאלה בגין פעילותה בעמותה. אזרחית אמריקאית נוספת, שנשואה לפלסטיני וגרה בבית לחם ב-30 השנים האחרונות, [סורבה](#) כניסה בנתב"ג ונשלחה חזרה לארה"ב. ישראל הרשמית התעלמה מיום הזיכרון הבינלאומי לרצח העם הארמני, ואילו חברי הכנסת מהאופוזיציה רז ולפיד [קראו](#) להכיר ברצח העם.
- מאבק על התקציב ותנאי העבודה במערך החוץ** - המאבק על תנאי העבודה ותקציב הפעולה במשרד החוץ נמשך. המצב מקשה על השגרירים [לבצע את עבודתם](#), וחלקם פועלים בכלל מישראל. במסגרת המאבק של עובדי משרד החוץ מול משרד האוצר על תנאי העבודה, [סירבו](#) עובדי המשרד לטפל בקלפיות ההצבעה של העובדים המצויים בחו"ל. השנה [לא](#) צפוי להיפתח קורס צוערים חדש.
- מוסדות המודיעין בשירות החוץ** - מי שמנהל את הקשרים עם מדינות ערב המתונות הם בעיקר מנגנוני הביטחון. החודש [דווח](#) על מתחים בין המוסד לבין המל"ל בנוגע לניהול המגעים הללו. בנוסף, היועץ לביטחון לאומי וראש המל"ל מאיר בן שבת [דיבר](#) עם מקבילו בסרי לנקה לאחר מתקפת הטרור במדינתו. הוא הביע את תנחומיו והציע סיוע הומניטרי מטעם ראש הממשלה נתניהו. בן שבת גם [נפגש](#) בווינגטון עם היועץ לביטחון לאומי בולטון לדיון בנושא האיראני.
- אתגרים והזדמנויות בשיתופי פעולה עם אסיה** - החודש [דווח](#) כי במהלך פגישתו של נתניהו עם טראמפ בסוף חודש מרץ, ביקש הנשיא כי ישראל תצמצם את מעורבותה של סין בכלכלה הישראלית, על מנת שהסיוע האמריקאי לישראל לא ייפגע בעתיד. הטיסות הישירות מטוקיו לתל אביב, שהחלו בספטמבר, [הגיעו](#) החודש לתפוסה מלאה. 55 סטודנטים אינדונזים לחקלאות [עברו](#) הכשרה בארץ בהובלת מש"ב (המרכז לשיתוף פעולה בינלאומי במשרד החוץ) והמכון החקלאי בערבה.
- החזרה לאפריקה** - ישראל [פתחה](#) את [שגרירותה](#) בטקס רשמי בקיגלי, רואנדה. בטקס השתתף מנכ"ל משרד החוץ, אשר גם חנך מרכז למצוינות חקלאי בהובלת מש"ב. יורם אלרון, סמנכ"ל אפריקה במשרד החוץ, [פרסם](#) מאמר על חשיבות פתיחתה של השגרירות וחיזוק קשריה של ישראל עם אפריקה. ישראל [שלחה](#) תשעה מומחי כבאות לסייע לאתיופיה בכיבוי שריפה שהתחוללה בפארק לאומי. לצד צעדים אלו לחיזוק הקשר עם היבשת, שרת החוץ של דרום אפריקה [הודיעה](#) על החזרת השגריר מישראל לצמיתות ועל הורדת דרג היחסים לרמה של משרד אינטרסים, וזאת על רקע פעילות ישראל בעזה. כמו כן, היא הודיעה כי תפעל להחזרתו של שגריר ישראל בדרום אפריקה ליאור קינן לישראל. בנוסף, ישראל [ממלאת](#) תפקיד מרכזי במלחמת האזרחים בקמרון, כספקית הנשק וההכשרה של כוחות הנשיא.
- רומן לטיני** - נשיא ברזיל ביקר בארץ. ביקורו לווה בהתבטאויות בעייתיות [כאשר טען](#) ביד ושם כי המפלגה הנאצית היתה מפלגת שמאל. מאוחר יותר בברזיל [אמר](#) כי ניתן לסלוח על פשעי השואה. הנשיא ריבלין ויד ושם [גיבו](#) את דבריו של בולסנרו. מנגד, שגריר ישראל בברזיל יוסי שלי [יצא](#) להגנתו, ואף [תקף](#) בעקיפין את יו"ר מרצ זנדברג שביקרה אף היא את דברי הנשיא הברזילאי. זנדברג [הגישה](#) תלונה לנציבות המדינה כנגד השגריר. באקוודור [התקיים](#) תרגיל הצלה של הצלב האדום בהמשך להכשרה שהעבירו מש"ב ומגן דוד אדום, בתיאום השגרירות הישראלית במקום. בנוסף, [דווח](#) כי ישראל מסייעת לאקוודור להדוף התקפות סייבר על אתרי הממשל, בעקבות הסגרת ג'וליאן אסאנג'.

ד. ציר זמן חודשי

תאריך	מה קרה?
1 באפריל	ישראל פתחה את שגרירותה בטקס רשמי בקיגלי, רואנדה.
31 במרץ עד 3 באפריל	נשיא ברזיל ביקר בישראל.
1 באפריל	משלחת משבדיה לקידום נשים במדע ושוויון מגדרי הגיעה לביקור בישראל.
1 באפריל	הנשיא ריבלין נפגש עם ראש ממשלת קנדה באוטווה, קנדה.
4 באפריל	ראש הממשלה נתניהו נפגש במוסקבה עם הנשיא פוטין.
4 באפריל	משרד החוץ אירח מפגש הסברה נוסף לחשיפת תכנית TaieX עם האיחוד האירופי.
16 באפריל	אוסטרליה פתחה משרד מסחרי-ביטחוני בירושלים.
16 באפריל	היועץ לביטחון לאומי בן שבת נפגש בושינגטון עם היועץ לביטחון לאומי בולטון לדין בנושא האיראני.
27 באפריל	שר האוצר כחלון נפגש עם השר לעניינים אזרחיים ברשות הפלסטינית.
30 באפריל	כינוס ועידת המדינות התורמות בבריסל.
30 באפריל	משרד החוץ זימן את שגרירת צרפת בישראל לה-גל לשיחת נזיפה.

ה. פרסומים אחרונים של מכון מיתוים

<p>תוצאות הבחירות לכנסת ה-21 ומדיניות-החוץ הישראלית, תגובות מומחים במכון מיתוים, בעריכת ד"ר נמרוד גורן ומירב כהנא-דגן, אפריל 2019.</p> <p>ד"ר רועי קיבריק, דרישת שלום מקרן אפריקה: תובנות מתהליך השלום בין אתיופיה לאריתריאה, אפריל 2019.</p> <p>ברוך בינה, מדיניות ארה"ב כלפי ישראל והמזרח התיכון, גיליון 77, אפריל 2019.</p> <p>אלדד בן אהרון, מדיניות-החוץ הישראלית וסוגיית רצח העם הארמני, אפריל 2019.</p>	<p>דו"חות ומחקרים</p>
<p>ד"ר רועי קיבריק, "פושטים חליפה ויוצאים לגמלאות: הדיפלומטים לשעבר הם משאב מבוזבז", הארץ, 14 באפריל 2019.</p> <p>ד"ר ליאור להרס, "האם 'עסקת המאה' של טראמפ היא אכן 'תכנית שלום'?" הארץ, 17 באפריל 2019.</p> <p>ד"ר אהוד עירן, "בעידן הפופוליסטי, הכירו את 'המלך-דיפלומט'", הארץ, 29 באפריל 2019.</p> <p>רויטל פולג, "חסי ישראל-ברזיל: בין קמפיין למציאות", דבר ראשון, 3 באפריל 2019.</p> <p>ד"ר נמרוד גורן, "אולי מכאן יצמח יריב לארדואן", וואינט, 1 באפריל 2019.</p>	<p>מאמרי דעה</p>
<p>ד"ר רועי קיבריק, "קרן אפריקה כמודל לשלום", PeopleBroadcasting, 14 באפריל 2019.</p> <p>ד"ר מורן זגה, "ביטול משלחת לבחריין", גלי צה"ל, 14 באפריל 2019.</p>	<p>ראיונות בתקשורת</p>